

Kad satiekas cilvēki, kurus vieno kāds notikums, ir laiks atmiņām. Arī pārdomām, kā bija toreiz, kā ir tagad. 1991.gada Barikāžu laiks ir dzīvā vēsture, tas aizvien ir daudzu tūkstošu sirdīs un prātos.

SARMĪTE FELDMANE,
teksts un foto

Uzskaites, cik no kura pagasta vai darba kolektīva aizbrauca uz barikādēm, nav. "Līgatnē brauca no papīrfabrikas, Lauktechnikas, padomju saimniecības, Fabriciusa putnkopības saimniecības, daudzi brauca paši. Barikādēs līgatnieši bija visu to laiku. Tikai daži ir saņēmuši barikāžu dalībnieka piemiņas zīmi," saka Līgatnes kultūras darbiniece Daina Birne. Viņa aicināja līgatniešus un ikvienu satikties, pabūt kopā un atcerēties to laiku. Sanākušie bija gandarīti par iespēju tikties un kavēties personiskās atmiņās.

Vēl pirms barikādēm

Neatkarīga Latvija vēl bija tikai sapnis, bet sabiedrībā jau valdīja pārliecība, ka notikumu gaitu nekas nevar ietekmēt. Līgatnē patriotiski noskaņoti cilvēki bijuši visos laikos. Viņi uzdrošinājās paust savu nostāju.

Aigars Dziedātājs atceras, kā kopā ar Austri Salmiņu papīrfabrikā uzkrāsojuši sarkanbaltsarkanu karogu. "Papīrfabrikas pagalmā bija tāds plakātiem domāts trīsstūris ar uzrakstu "Slava PSKP". Viens stūris bija nokrāsots sarkans. Mēs pielikām trepītes un precīzi pa vidu ievilkām baltu svītru. Latvijas karogs tad vēl nebija apstiprināts. Cilvēki gāja garām un aplaudēja," pastāsta A.Dziedātājs un piebilst, ka tas bija laiks, kad par tādu rīcību seku vairs nebija.

Jānis Zīle atceras, ka Lauktechnikā pie sētas bija uzvilktis sarkanbaltsarkanais karogs. "Pārvaldnieks aizbrauca un karogu atveda uz Lauktechnikas teritoriju. Tieši todien visi bija sapulcējušies uz partijas propagandistu nodarbību. Pēc tam jezga bija liela. Tā arī neviens neatzinās, kurš karogu uzvilka pie sētas," atceras J.Zīle un atzīst, ka par šo notikumu ir dažādi stāsti.

D.Birne atgādina, ka daudzi brīnās, ka arī Līgatnē bija Interfronte. Tikai 11 cilvēki, bet bija.

Taurenietis Andrejs Vinovskis saka: "Tagad runājam par atklātību, brīvību. Kritizējam, kas nepatīk vai neapmierina. 1986.gadā ciemos bija atbraukusi radniecība no Amerikas. Aizbraukuši uz Jūrmalu, jo tur viņa drīkstēja braukt. Iebīdām jūrā, lai parunātos. Tā jutāmies brīvi, pārliecināti, ka mūs nenoklausās. Toreiz viņa teica, ka Latvija būs brīva."

Būt klāt un piedalīties

Alfrēds Birkenfelds tolaik strādāja 5.autokombinātā Cēsīs. Viņš

Barikādes. Atmiņās un šodienas atspulgos

◆ LAIKABIEDRI. Viņi stāvēja uz barikādēm: (pirmajā rindā no kreisās) Ivars Krieviņš, Edgars Viņķelis, Ilmārs Norītis, Daina Birne, Dailona Vinovska, Andris Zārdiņš, Alfrēds Birkenfelds; otrajā rindā (no labās) Andrejs Vinovskis, Andris Bētiņš, Jānis Zīle, Aigars Dziedātājs, Austris Salmiņš.

Barikāžu dienās bija Rīgā pie televīzijas torņa. "Bija 15.janvāris, tikko beidzies Interfrontes mītiņš, un atnāca ziņa, ka interfrontisti nāks uz televīzijas centru. Bijām daudzi sabraukuši, mašīnas, tehnika. Bija zemessargi, daži miliči, Daugavai pāri pārvilkta trose, lai netiek, ja brauc pa ūdeni. Gaidījām, saspringums bija. Līdzī bija tukšas burkas un pudeles, lai varētu saliet degvielu, aizdedzināt un mest. Studenti bija sanākuši, viņi jau nesaprata, kas var notikt. 16.janvārī, kad pie Vecmīlgrāvja tilta nošāva Robertu Mūrnieku, izskanēja iespēja, ka omonieši brauc uz televīziju, sastājamies priekšā mašīnām un gaidījām," atmiņās kavējas līgatnietis.

Jānis Zīle atceras, kā gājis pa Raiņa bulvāri, kad atskanēja šāvieni. "Nesapratu, līdz ieraudzīju sievieti, kura ieskrēja vārturēm. Viņai sekoju. Šāvieni nāca no Bastejkalna. Kad nedaudz piekļu, aizlavījos līdz Ļeņina piemineklim. Drasējošās lodes spindza, aizslēpos aiz pieminekļa. Mani ieraudzīja meistars Aivars un uzsauc: "Ko tu sargā?" Tiku līdz mūsu autobusam, tovar mūsu maiņai bija jābrauc mājās," pastāsta J.Zīle.

A.Dziedātājs atceras, kā Mārtiņš no Cēsīm piebraucis ar omona trafarēto bobiku. "Mašīna bija stāvējusi, atslēga aizdedzē, un viņam pietika dūšas to aizdzīt," uzsver līgatnietis.

Andrejs Vinovskis tolaik strādāja Cietvielu fizikas institūtā. Uz barikādēm viņš bija bez pārtraukuma no pirmās līdz pēdējai dienai. Tagad Andrejs dzīvo Taurenies pagastā.

"Dēlam Naurim bija 21 gads, viņš ar draugu veda betona blokus, lai nobloķētu iebraukšanu Vecrīgā. Stāvējam pretī Bastejkalnam pie Pulvertorņa, dzīvojam toreizējās universitātes kopmītnēs. Mašīnas bija noliktas ielai priekšā. 20.janvārī, kad atskanēja šāvieni, dēls ar draugu sēdēja mašīnā un spēlēja šahu. Izskrēja uz ielas, sauca, lai puiši kāpj ārā no mašīnas, viņi tik atteica: "Ko viņi tur šauj, mēs vēl neesam pabeiguši partiju!" Viens students, viņš bija bulgārs, izdzirdot šāvienus,

skrēja aiz barikādēm, lai redzētu, kas notiek. Mēģināju apturēt, neizdevās. Viņš dabūja vieglu ievainojumu, atstrepuļoja atpakaļ.

Ar kinooperatoru Andri Slapiņu bijām viena motokluba biedri. Kad viņu sašāva, atnesa un nolika zemē pie Pulvertorņa, izplūda liela asins peļķe," atceras A.Vinovskis. Kad jau pēc barikādēm ikviens, kurš bijis tuvumā Bastejkalnam, tika aicināts sniegt liecības, to darīja arī Andrejs un dēls Nauris. "Andri Slapiņu nošāva no aizmugures, no Iekšlietu ministrijas puses viņu nevarēja nošaut. Mums uzdeva dažādus jautājumus, arī to, kā varu zināt, ka šāva no Bastejkalna. Skaidroju, ka spēju atšķirt pistoles un automāta šāvienus. Visu izstāstījam. Ar to arī viss beidzās," stāsta A.Vinovskis.

Andris Bētiņš tolaik strādāja celtniecības organizācijā Siguldā. "Sakām, ka visi bija gatavi braukt, bet bija jau arī skeptiķi. Biju pie Ministru padomes. Kad izskanēja ziņa, ka var nākt tanki, un neļāva nekurt iet, sajūtas bija, kā bija. Ko ar plīkām rokām var izdarīt. Turpat bija kolēģi no citām pilsētām, un viens parādīja, ka ir līdzī bise – ja kas, kādu paņems līdzī. Parunāties bija pienācis viens armēnis, brīnījās, ka stāvam bez ieročiem. Viņš esot atbraucis gādāt ieročus, nopirkt no padomju armijas. Tajā laikā kalašnikovu varēja nopirkt par trīslitru kandžas burku," atceras A.Bētiņš.

Jānis Zīle regulāri brauca uz barikādēm. "No Lauktechnikas uz Rīgu katru dienu brauca autobusi. Braucām uz maiņām. Gandrīz katram līdzī bija radio, bet, braucot uz Rīgu, noskaņojums visiem bija labs un ziņas nedzirdējām. Piebraucām pie Ministru padomes, ārā kāpt neļāva, jo tuvumā šauj," pastāsta J.Zīle.

Vīri atceras gaisotni Rīgā, atminās tos, ar ko bija kopā. Daudzi jau aizsaulē. Alfrēds Birkenfelds un Andris Bētiņš rāda fotogrāfijas. Tās vēl vairāk uzjunda atmiņas.

"Toreiz gājām, kā Šveiks teica: "Kad tēvija ir briesmās, katram kroplim ir jābūt savā vietā!" ar smaidu saka A. Birkenfelds, bet

Ivars Krieviņš uzsver: "Biju uz barikādēm, bet tāpēc sevi par varoni neuzskatu."

Barikāžu dalībnieki atklāj, kā gājuši kinoteātrī sildīties un tur rādīta "Emanuela", kā kāds ārzemju latvietis atmaksājis pusdienas viesnīcā "Latvija", kā CNN skatījušies, ko rāda par notiekošo Rīgā. "Kopības sajūta nekad no atmiņas nepazudīs," pārliecināts Ilmārs Norītis.

Dzīvot līdzī no attāluma

Dailona Vinovska tolaik mājās auklēja meitu. "Vīrs atbrauca pakal, atstājām meitu mammai un uz pāris stundām aizbraucu uz Vecrīgu. To noskaņu, kas reizē šķita sirreāla, nevar aizmirst. Doma laukumā pie telefona automāta ļoti gara rinda. Tā bija iespēja sazināties ar mājniekiem. Nostājamies rindā, lai piezvanītu uz mājām, ka viss kārtībā. Tad rindā kāds ieminējās, ka nav divu kapeiku. No rokas rokā monēta nonāca pie viņa. Gribējās raudāt, neticēju, ka tā var būt, ka esam tādi.

Sarunās visi laipni, katrs bija gatavs parunāties, neļaut noskumt," atmiņās kavējas Dailona un uzsver: "Mēs esam viensētnieki, katrs par sevi, varam savā starpā kašķēties, bet, kad ir kopīgs ienaidnieks, esam vienoti. Tādi esam aizvien – jāpalīdz ukraiņiem vai savējiem – saziņojam."

Kad Bastejkalnā atskanēja šāvieni, Dailonas tēvs brauca tramvajā gar Brīvības pieminekli. No pārdzīvojuma, ka mazdēls un znots ir kaut kur turpat, viņš piedzīvoja infarktu.

Daina Birne atzīst, ka dienas, kad vīrs bija uz barikādēm, pavadītas satraukuma pilnas. "Mājās viena ar diviem maziem bērniem. Nezini, kas notiek, pārbrauks vai ne, un nav, ar ko padalīties uztraukumā. Ar savām jūtām jātiec vienai galā," stāsta līgatniete un piebilst: "Var nesaprast, bet mājās kaltēju sausīnus. Domās pārcilāju vecvecāku dzīvi. Vecaistēvs vispirms bija vācu, tad padomju armijā. Ģimēni izsūtīja, bet pašu at-

zina par varoni un iedeva invalīdu mašīnu."

Kad kaimiņam nevar uzticēties

Vakardienai un rītdienai pa vidu ir šodien, kurā vērtējam, kā bija toreiz, ir tagad un būs nākotnē. Latvijas neatkarības nosargāšana un karš Ukrainā – abām tautām viens mērķis un cerība – brīvība.

"Pirms Krievijas iebrukuma Ukrainā, lai ko runāja, domāju, ka gan jau sarunāties, nebūs taču tā, ka karos," bilst A. Birkenfelds. Bet A.Dziedātājs atgādina politiķa Aleksandra Kiršteina teikto: "Ko var gribēt no tautas, kurā dzīvi palika tikai tie, kuri šāva un sargāja lēģerus." "Izsūtīja darbaspējīgos, tos, kas rada un dara, atstāja tos, kurus var pārvaldīt. Cik vērtā kaimiņzemē ir cilvēka dzīvība? Kā kaut kas tāds var notikt 21.gadsimtā?" atbildes uz tik it kā saprotamiem jautājumiem meklē A.Zārdiņš. Viņš arī uzsver, ka okupeļus jau sen vajadzēja nojaukt. "Ja latviešiem pārmet, ka nojauc padomju armiju slavinošus pieminekļus, tas izklausās tāpat, kā pārmet izvarotai sievietei, ka viņa pie gultas netur izvarotāja fotogrāfiju," skarbs ir A.Zārdiņš.

A.Birkenfelds atgādina, ka tagad par to, kas notiek Ukrainā, ziņās ātri vien redz visa pasaule. "Nenovērtēts ir Jura Podnieka ieguldījums. Viņš kaseti par notikumiem Viļņā atveda uz Rīgu, notikušais tika pārraidīts uz ārzemēm. Pasaulē kas tāds nebija pieļaujams. Pēc notikumiem Viļņā Mihails Gorbačovs saprata, ka nebūs labi, nedrīkst līt asinis. Ja toreiz pie varas būtu tāds zvērs, kāds ir šodien, no mums nekas nepalīktu pāri," saka A.Birkenfelds.

A.Zārdiņš atgādina, ka lielā politikā visos laikos bijusi briesmīga. "Sakām, ka mums nepatīk globalizācija, bet, ja tās nebūtu, mums nebūtu ne televizoru, ne telefonu. Katram sliktumam ir kāds labums un otrādi. Toreiz dzīvojam pseidosociālistiskā valstī, tad iestājās mežonīgais kapitālisms. Ja tā nebūtu, būtu citādi. Vai labāk? Pārmaiņās parastais cilvēks neko nenosaka. Mēs bijām statisti labā nozīmē, mēs bijām labi statisti," pauž A.Zārdiņš.

"Mazmeitai stāstu - ja svešā zemē ej ar ieroci, tad no ieroča ir jākrīt. Tas nav stāsts par krieviem, katrā tautā ir gan labi, gan slikti cilvēki," teic A.Bētiņš, bet A.Birkenfelds atgādina "Kaimiņtautai imperiālisms ir iezīsts ar mātes pienu."

A.Vinovskis pastāsta, ka bijis Tallinā, kad tika jaukts pieminekļi Aļošam. "Kā policisti sargāja apkārtni! Tikko kāds ko pateica, saņēma ciet. Vai igauņiem mugurkauls stiprāks? Toreiz barikāžu laikā interfrontiešus kaitināja, ka mēs visu diennakti dziedam un dziesmu nepietrūkst. Esam saliedēti, kad visiem viens mērķis. Tagad tam jābūt Ukrainas brīvībai," saka A.Vinovskis. □

Lappusi sagatavojuši
SARMĪTE FELDMANE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no
Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.
Par saturu atbild projekta īstenotājs
izdevniecība SIA "Cēsu Druva".